جمعیت شناسی فاجعه

با نیم نگاهی به وضعیت زنان در زلزله کرمانشاه

مجید کوششی

تیرماه ۱۴۰۰

رئوس بحث

- مقدمه: جمعیت شناسی فاجعه
- داده های مورد استفاده
- بیجاشدگی و پیامدهای آن برای زنان
- برخی یافته ها در مورد سلامت روان مردان و زنان متأثر از زلزله سرپل زهاب
- جابجایی مهاجرتی
- نتیجه گیری و بحث

مقدمه: جمعیت شناسی فاجعه

- بلایای طبیعی به عنوان یکی از مهارکننده های رشد جمعیت
- اثرات متقابل روزافزون تغییرات جمعیتی و بحرانها در قرن بیستم: جمعیت متراکم تر و شهرنشین تر
- جمعیت شناسی فاجعه زمینه علمی نوظهور برای فهم رابطه متقابل بین فجایع و تغییرات جمعیت های انسانی
- جمعیت شناسی پیشافاجعه مهمترین عوامل جمعیتی افزایش مواجهه با خطر را تحلیل و تعیین می کند.
- ویژگیهای جمعیتی در زمان بروز فاجعه تعیین می کند که چه کسانی تحت تأثیر قرار گرفته و میزان تأثیرات آن بر ساکنان و سایرین چیست.
- جمعیت شناسی پسافاجعه بر اثرات فجایع بر «جمعیت» و «جا» متمرکز است.
- نتیجه گیری و بحث

داده ها

فرایند گردآوری داده ها در دو مرحله به صورت زیر اجرا شده است:

❑مشاهده مستمر در میدان تحقیق

- ❖ بازدید میدانی
- ❖ مصاحبه با اعضای شورایاری، دهیاری، معتمدین و جامعه محلی

❑اجرای آمارگیری:

- ❖ پرسشنامه سرپرستان و اعضای ۲۴۵ خانوار با ۹۷۰ نفر جمعیت (۵۰۲ مرد و ۴۵۸ زن)
- ❖ نمونه گیری: تصادفی ساده از دو لیست مالکان و مستأجران

بی جا شدگی

❑ بی جاشدگی گسترده در زلزله سرپل زهاب:

در زلزله ۲۱ آبان سال ۱۳۹۶حدود ۷۰۰۰ واحد مسکونی در شهر سرپل ذهاب تخریب شد و به بقیه واحدها آسیب جدی از نوع یک و دو رسید.

❑بی جاشدگی با عمیقترین اثرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و روانی در بر دارنده مخاطرات بیشتری برای زنان، کودکان و سالمندان بوده است.

❑در کنار همه مسائل عمومی، مهمترین مسائل خاص زنان در بی جاشدگی پسافاجعه در زلزله شهر:

- ✓ بر هم خوردن مناسبات خانوادگی و زناشویی با همسر و فرزندان
- ✓ مسائل جدی و آزاردهنده در زمینه های بهداشت فردی و بهداشت باروری
- ✓ اثرات عمیقتر بی جاشدگی بر بهداشت روانی زنان

تفاوتهای جنسیتی در برخی شاخصهای سلامت روان در دوره پسازلزله سرپل زهاب

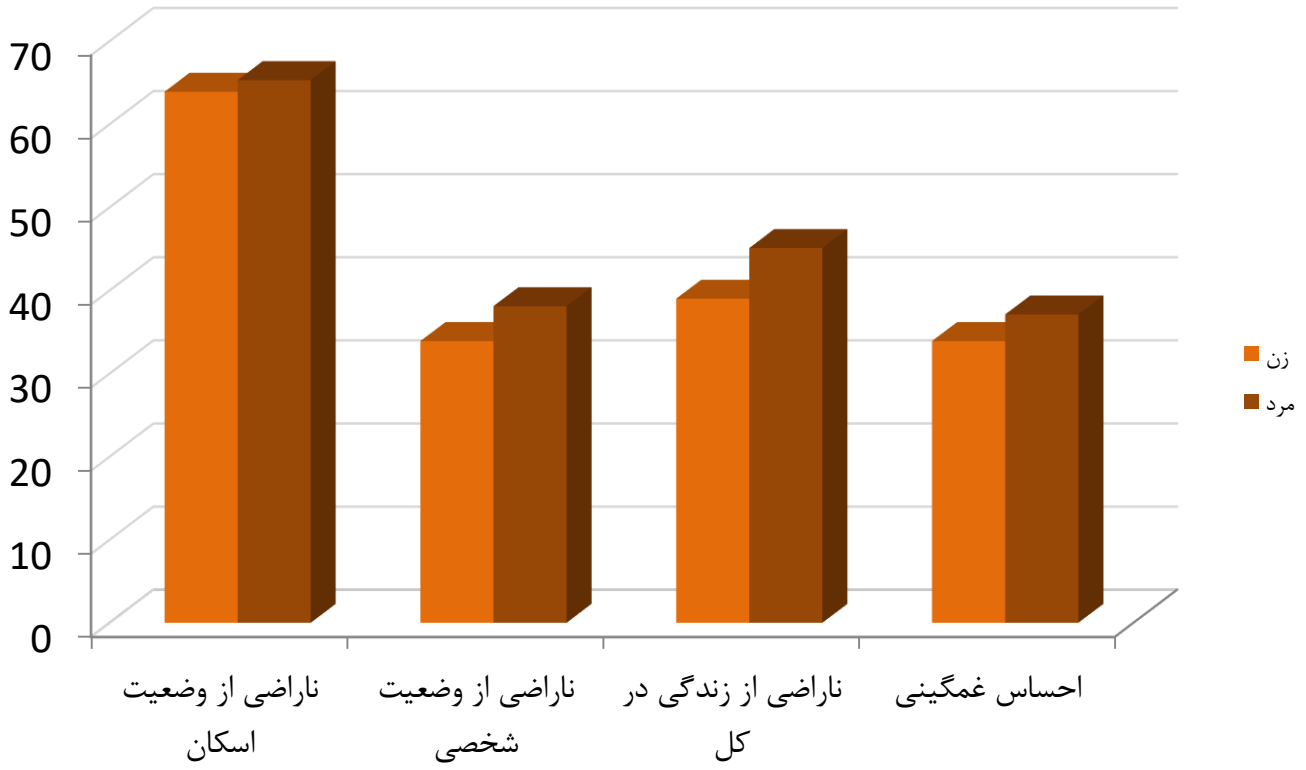

مقایسه زنان و مردان متأثر از زلزله سرپل زهاب از نظر نااطمینانی به آینده

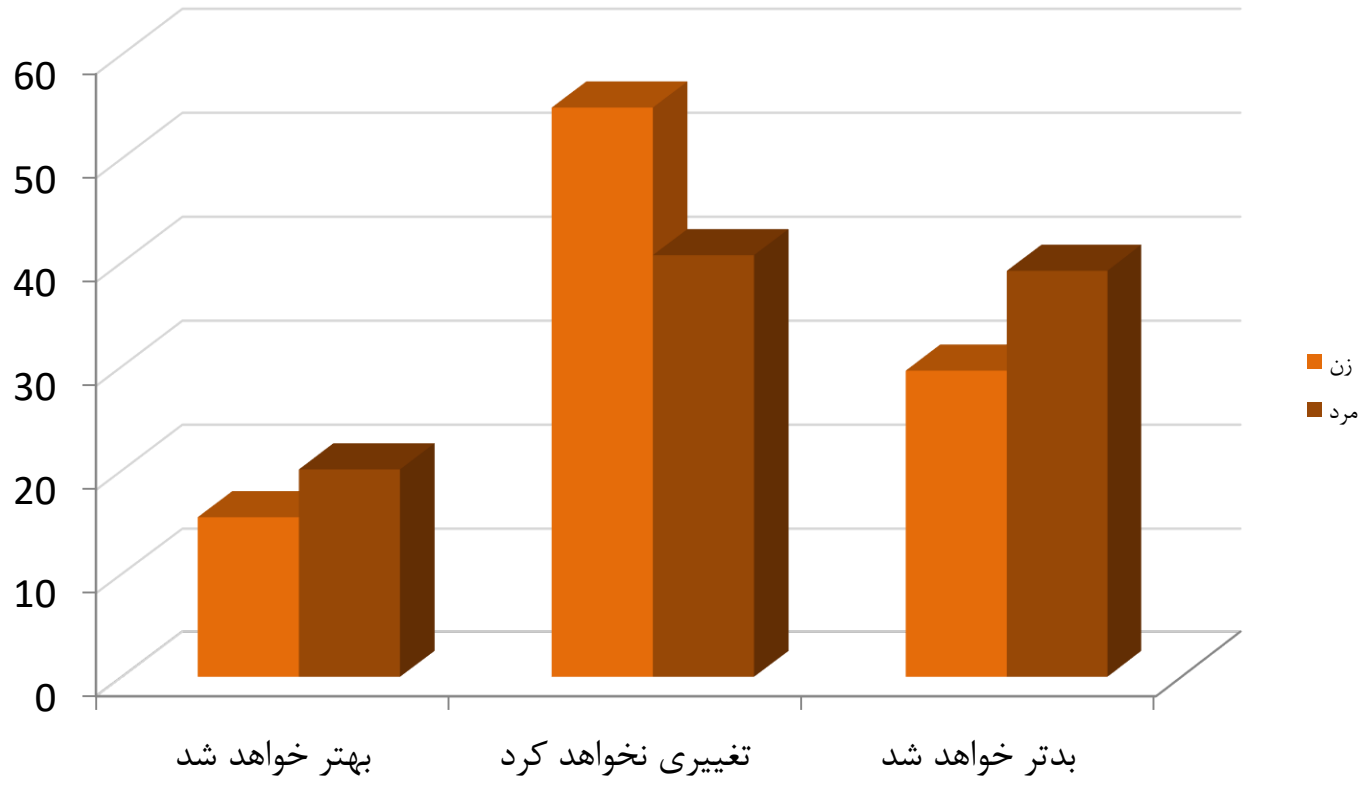

جابجایی مهاجرتی

- با وجودی که مطالعات در مورد اثر جابجایی فجایع و حوادث نشان میدهد که در بیشتر آنها نسبت کمی از جمعیت متأثر مهاجرت کرده اند و عموماً این تلقی وجود دارد که احساس تعلق اجتماعی و پرهزینه (مادی و غیر مادی) بودن جابجایی مهاجرتی موجب می شود که خانوارها و افراد در محل وقوع فجایع بمانند (برای نمونه مطالعه شارگن ۲۰۲۱ در کتاب Demography of Disasters)، اما با وجود بیش از ۵ هزار خانوار مستأجر در شهر سرپل زهاب، و در غیاب اطلاعات موثق، براورد میشود که حدود ۲۰ درصد از مالکان بیجاشده و بیش از ۵۰ درصد از مستأجران بیجاشده تا پایان سال ۱۳۹۷به طور موقت یا دائم محل اقامت خود را تغییر داده باشند.

نتیجه گیری و بحث

- فواید و خدمات جمعیت شناسی فاجعه در مدیریت و سیاستگذاری بحرانها، فجایع و بلایای طبیعی
- اهمیت بیجاشدگی در بحرانها و فجایع
- هشدار در مورد پدیده جابجایی های اجباری ناشی از فجایع: شکنندگی در مقابل تغییرات اقلیمی و تخریب محیط زیست
- بحث و گفتگو